

Anul XXXIX

Nr. 780

Mai (I) 1994

Yiar 5754

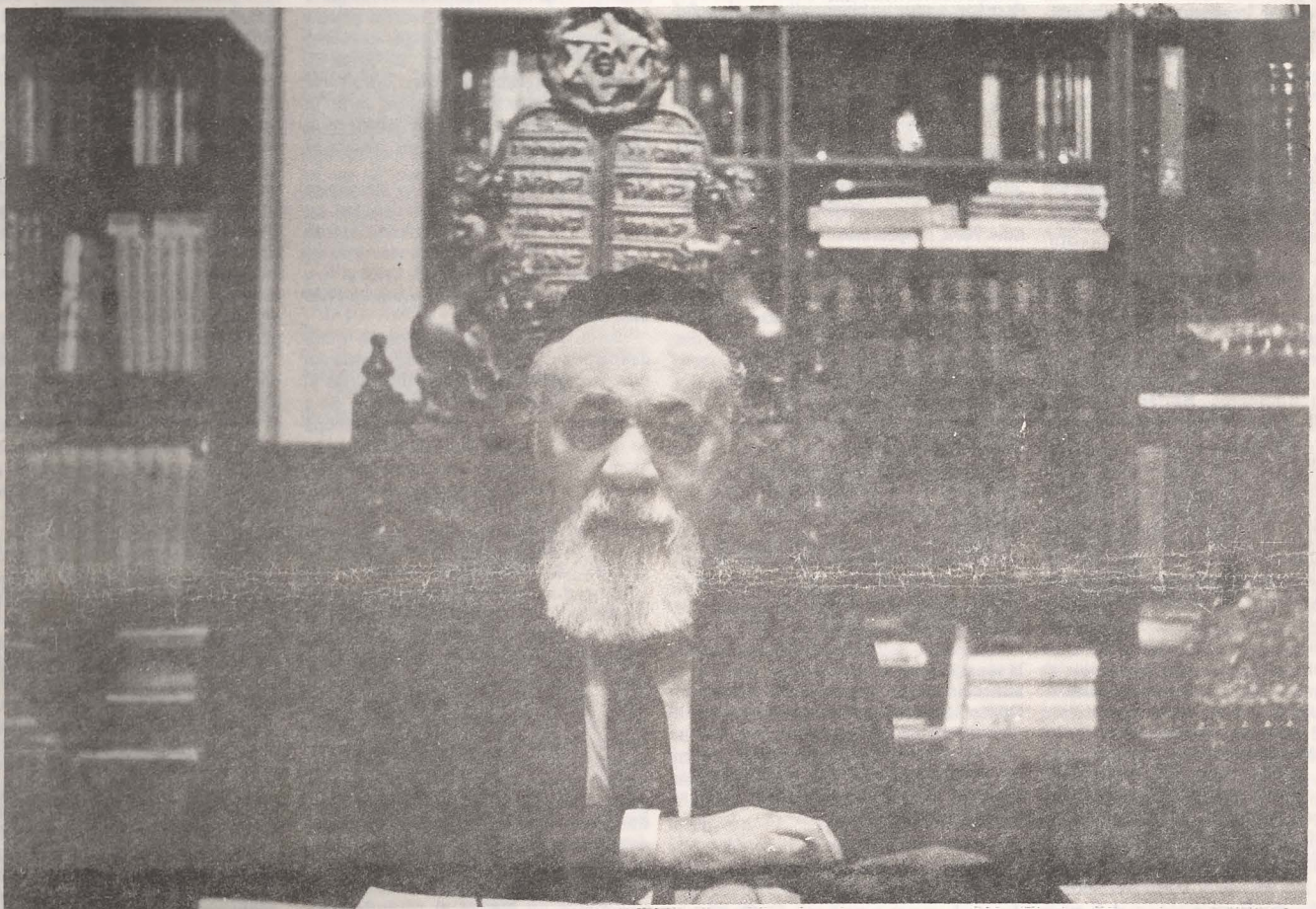
12 pagini 100 lei

REVISTA CULTULUI MOZAIC

APARE BILUNAR

ADMINISTRAȚIA: Str. Sf. Vineri nr. 9, telefon: 614 96 90; REDACȚIA: București, str. Popa Rusu nr. 24, telefon: 211 80 80

EMINENȚA SA ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN A ÎNCETAT DIN VIAȚĂ

TELEGRAMA PREȘEDINTELUI ION ILIESCU

Cu profund regret am aflat că, în ziua de 6 mai a.c., a încetat din viață Eminența Sa dr. Moses Rosen, Șef-Rabinul Cultului Mozaic, președintele Federației Comunităților Evreiești din România.

Permanentă și neobosită sa strădanie de a veghea la păstrarea și apărarea demnității și identității populației evreiești, grija pentru asigurarea vieții ei materiale și perpetuarea unei vieți spirituale specifice l-au consacrat ca o personalitate de excepție, recunoscută în țară și străinătate.

A fost un slujitor devotat al intereselor majore ale poporului român, punându-și talentul și capacitatea în slujba țării.

Pentru calitățile și cultura sa deosebite, pentru numeroasele sale lucrări, a fost ales membru de onoare al Academiei Române și Doctor Honoris Causa a numeroase universități din străinătate.

Folosim și acest prilej pentru a încredința populația evreiască că vom acționa și în viitor pentru apărarea statului de drept, a democrației, că vom combate cu energie extremismul, xenofobia și antisemitismul.

Transmitem sincere condoleanțe soției și familiei îndurerate, precum și întregii populații evreiești din țara noastră.

ION ILIESCU

COMUNICAT

Guvernul României își exprimă regretul față de decesul Eminenței Sale Șef Rabinul Cultului Mozaic, președintele Federației Comunităților Evreiești din România, doctor MOSES ROSEN, personalitate marcantă a vieții politice, culturale și spirituale din România.

Exprimăm sincere condoleanțe familiei îndoliate.

Cuvântul rostit de secretarul general al F.C.E., ing. THEODOR BLUMENFELD, la adunarea de doliu

Ne despărțim cu adâncă durere de Șef Rabinul nostru, Eminența Sa dr. Moses Rosen, cel ce ne-a fost timp de 46 de ani - aproape o jumătate de veac - și păstor spiritual și conducător în viața obștească de zi cu zi și model de curaj și acțiune în ceasuri hotărâtoare și mângâiere și certitudine atunci când totul părea pierdut.

A preluat frânele acestei Comunități Evreiești din România într-un moment când ea era decimată de urgiile unor vremi de cruntă nedreptate, de Holocaust, când zeci de mii de oameni întorși din deportarea Transnistriei (cei din nord-estul României), din infernul Auschwitz-Birkenau (cei din nord-vestul țării ocupat vremelnice de horthyști), din lagărele de muncă inumană ceilalți, își căutau rostul, își numărau morții sau, mai exact, își căutau supraviețuitorii.

Eminența Sa a pomit cu luciditate și cu fermitatea unui adevărat

conducător evreu, să facă ceea ce se mai putea face spre a găsi un făgaș pentru acești nenorociți ai soartei, spre a-i încuraja și a le arăta că nimic nu e pierdut când ai curajul și puterea de a lua de la capăt și de a crede în puterea Celui ce pe toți ne călăuzește, de a reface o lume distrusă și de a reclădi alta în care toți să ne găsim rostul, în care, în sfârșit, să domnească cinstea și omenia, iar ura să nu-și mai aibă locul.

S-a apucat să refacă comunitățile evreiești distruse și a reușit. S-a apucat să-i hrănească pe cei flămânzi și să-i îmbrace pe cei goi și a reușit. S-a apucat să organizeze un învățământ iudaic de masă pornind de la bazele culturii noastre - Talmud Tora - pentru copiii ce erau în situația de Tinók šenišbá - copii captivi și lipsiți de cultura lor evreiască pe care mileniiile au creat-o și mileniiile

Continuare în pag. 2

ADUNAREA DE DOLIU DIN BUCUREȘTI

Duminică, 8 mai a.c., la Templul Coral din București, s-a desfășurat ceremonia funebă consacrată celui care a fost Șef Rabinul Cultului Mozaic și președintele Federației Comunităților Evreiești din România, Eminența Sa dr. Moses Rosen.

Au participat conducători ai F.C.E. și C.E.B., președinți de comunități, personalități ale vieții politice, științifice și culturale din țara noastră, evrei și neevrei, ziaristi, un numeros public.

Cinstind cu prezența D-Sale adunarea funebă, președintele României, domnul Ion Iliescu, a ținut să fie alături de populația evreiască din România, atât de greu încercată prin pierderea conducătorului ei spiritual. D-Sa a fost însoțit de dl Victor Opașchi, consilier prezidențial.

Au participat, în semn de prețuire față de ecumenismul practicat de regretatul Șef Rabin dr. Moses Rosen și de solidaritate cu populația evreiască din România, la greua pierdere suferită, Prea Fericirea Sa Patriarhul Teotist al Bisericii Ortodoxe Române, însoțit de P.S. Episcop Vicențiu Grifoni, Vicar Patriarhal, Monseniorul dr. Ioan Robu, arhiepiscop de București al Bisericii Romano-Catolice, dr. Herbert H. Hoffmann, reprezentant al organizației „World Council of Churches”, preoții luterani Samuel Piringer și Christian Blajer, din partea Bisericii Evanghelice C.A. din România.

Parlamentul României i-a avut ca emisar pe dnii Valentin Gabrielescu și Radu Vasile, senatori (P.N.Ț.C.D.), Adrian Severin, deputat, vicepreședinte al Partidului Democrat, Ștefan Cazimir, deputat (P.D.S.R.), Răzvan Dobrescu, deputat (P.N.Ț.C.D.).

Din partea Guvernului României, au fost de față Dan Mircea Popescu, ministru de stat, ministrul muncii și protecției sociale, Gavril Iosif Chiuzbaian, ministrul justiției, prof. Gh. Vlăduțescu, secretar de stat pentru culte, Ivan Trușter, secretar executiv al Consiliului pentru Minoritățile Naționale.

Au fost prezenți prof. dr. Virgiliu Constantinescu, președintele Academiei Române, Excelența Sa Gelu Voican Voiculescu, ambasadorul României la Tunis, Dumitru Popa, directorul general al Televiziunii Române.

Au fost de asemenea, Excelența Sa dl Avshalom Megiddon, ambasadorul Israelului la București, alți membri ai ambasadelor, Excelența Sa dl Joseph Frank, ambasadorul Australiei, dna Pelletreau și dl Filostrat, din partea Ambasadei S.U.A., dl Santo Gangeni, secretar și Monseniorul

Luigi Vittorio Blasutti, vicar general al Nunțiatului Apostolic la București.

A fost prezent dl Joshua Green, reprezentantul Fondului Monetar Internațional în România.

În fața sicriului, acoperit, cu rămășițele pământești ale Eminenței Sale Șef Rabin dr. Moses Rosen, prim-cantorul Willy Harnik a oficiat un serviciu divin, acompaniat de Corul Templului Coral (dirijor Roger Avramescu).

Secretarul general al F.C.E., ing. Theodor Blumenfeld, a rostit un discurs funebru, exprimând imensa durere față de pierderea unuia dintre marii conducători ai obștii evreiești din România. În cuvinte de înaltă ținută intelectuală, dl Virgiliu Constantinescu, președintele Academiei Române, a adus un binemeritat elogiu celui cărui înaltul for cultural român ce-l reprezintă i-a acordat titlul de membru de onoare.

Di Michael Schneider, vicepreședintele „Joint”-ului, a subliniat că Șeful Rabin dr. Moses Rosen a fost unul dintre marii conducători ai secolului nostru.

Rugându-se ca sufletul Șef Rabinului dr. Moses Rosen să-și găsească odihna în Gan Eden, Rabinul Arthur Schneider, din New York, președintele Fundației „Appeal for Conscience”, prieten apropiat al marelui dispărut, a evocat dincolo de aspecte particulare ale vieții acestuia, extraordinarele sale calități de conducător.

Prim-Rabinul Ernest Neumann, din Timișoara, a dat glas durerii întregii obști, a tuturor oamenilor de bună credință din țara noastră, față de pierderea uriașă încercată prin dispariția Șef Rabinului dr. Moses Rosen.

În continuare a luat cuvântul președintele României, dl Ion Iliescu. (Redăm în paginile revistei cuvântările în extenso.)

Ceremonia de doliu s-a încheiat cu ruga „El Male Rahamim”, pentru odihna sufletului marelui dispărut, intonată de prim-cantorul Willy Harnik, acompaniat de Corul Templului Coral.

Corpul neînsuflăit al Șef Rabinului dr. Moses Rosen a fost însoțit, spre a fi înmormântat la Ierusalim, de dnii Victor Opașchi, consilier prezidențial, Gavril Iosif Chiuzbaian, ministrul justiției, prof. dr. Gh. Vlăduțescu, secretar de stat pentru culte și de o delegație a F.C.E. din România, condusă de dl av. Iulian Sorin, secretar general adjunct al ei.

odinoară marele Rabi Akiva, a înfruntat pericole fără șir pentru a crea și a menține cursuri de iudaism și s-a oferit și el, Șef Rabinul Moses Rosen, om cu doctorat și vaste cunoștințe iudaice, să predea Alef-Bet, să predea deci buchea ebraică, deși era capabil de mult mai mult, dar a știut că în acel moment era nevoie de aceasta, era nevoie de un exemplu de dăruire și de un model care să capteze bunăvoința altor intelectuali care puteau să o facă spre a iudaiza o generație ce părea pierdută.

Și a organizat Sedere colective pentru a reduce la iudaism pe cei care nici nu mai știau decât că de Pesah se mănâncă azimă. Dar de ce? Ce semnificație are sărbătoarea? Aceasta era un lacăt cu șapte peceti pentru ei. Mii și mii de evrei erau atunci în categoria „Șeino Iodéa Lišól” - „Care nu știe să pună întrebări”. Și Eminența Sa le-a deschis un drum. Vin sute și mii de evrei să sărbătorească și știu de ce o fac. A organizat și Sedere pentru tineret, pentru ca ei, la rândul lor, să fie în casele lor flacăra de la care se vor lumina și se vor inspira și părinții și bunicii.

Turneele de Hanuca, ce presupun riscuri și oboseală și mult, mult suflet, au devenit o practică în România datorită inițiativei și eforturilor supraomenești ale Șef Rabinului nostru iubit și au avut și au o eficiență extraordinară în învierea vieții evreiești de la noi.

Să evocăm, în acest ceas de tristă despărțire de mentorul și de cărmaciul nostru, predicile sale, acele înflăcărâte și atât de bogate predici prin care ne-a introdus în comoriile iudaismului, pericopă de pericopă, sărbătoare de sărbătoare, momente aniversare sau comemorative, în care verbul său de foc ne-a elevat sufletește, ne-a făcut să ne înțelegem istoria, ne-a determinat să o trăim mai frumos, mai aproape de minunata etică a iudaismului.

Și dați-mi voie să-mi reamintesc și bogata activitate socială dusă de Eminența Sa în cei aproape cincizeci de ani de binecuvântată păstorire. A rămas, oare, vreo problemă a vieții noastre materiale de care să nu se fi preocupat până la deplina ei rezolvare? Apropindu-și și folosind cu inteligență ajutorul „Joint”-ului, a organizat restaurante rituale, cabinete medicale, cămine de bătrâni, ajutorul la domiciliu pentru cei ce nu se pot ajuta singuri, trimiterea hranei calde la domiciliul celor ce nu se pot deplasa, trimiterea pachetelor cu alimente și cu îmbrăcăminte până la ultimul evreu dintr-un cătun uitat de lume, procurarea de matzoț și băuturi rituale pentru toți evreii țării, taleisim, tfilin și lumânări pentru Șabat și cărți de rugăciuni și humașim pentru evreii din România și pentru mulți evrei din afara țării care nu aveau posibilitatea să le procure. A rămas oare vreun domeniu din bogata viață materială și spirituală a evreilor de care

acest om minunat, plin de suflet și cu o minte ageră să nu se ocupe?

A creat, în 1956, o revistă evreiască în română, ebraică și idiș și apoi și în engleză, singura revistă din Europa care apărea și în ebraică, publicație care a devenit un puternic instrument de luptă pentru evrei și tribună de combatere a veninului împroscat de limbi deșert otrăvite de ură și semănătoare de zănie, o tribună de lămurire a neevreilor că suntem un popor pașnic, că avem o etică minunată, care nu contravine intereselor țării, ci, din contra, ne cere să fim loiali și devotați țării în care trăim; și în revista aceasta s-a publicat și se publică despre excepționalele pilde de devotament până la sacrificiu de sine pe care le-au dat mii și mii de evrei în timp de război pentru apărarea țării, ca și despre contribuția esențială pe care au adus-o în timp de pace la înflorirea culturii și prestigiului ei, în toate domeniile. Sunt probleme de care Eminența Sa s-a preocupat constant și pentru care a binemeritat pentru totdeauna de la obștea evreiască pe care a îndrumat-o și de la întreaga țară, pe care a servit-o cu un devotament excepțional, neuitând niciodată să îmbrace armonios devotamentul pentru România cu dragostea pentru Sion, țara în care orice evreu crede și speră, așa cum orice român din orice colț al lumii trebuie să iubească România și să contribuie la pacea, prosperitatea și înflorirea ei.

În fine, nu pot să închei acest cuvânt despre marele dispărut, Șef Rabin dr. Moses Rosen, fără să subliniez încă o dată și încă o dată marea sa dragoste pentru pace și bună înțelegere între oameni, hotărârea cu care a militat pentru armonia dintre toți fiii acestei țări, indiferent de credința lor religioasă sau politică, cerând tuturor doar un singur lucru: să răspundă la dragoste cu dragoste, la devotament și sinceritate prin devotament și sinceritate, să nu inventeze calomnii nemeritate, să ajungă la stingerea urii și instaurarea unei atmosfere de încredere și de omenie atât de utilă progresului țării, în spiritul a ceea ce proclamăm în cele mai sfinte zile ale anului: „Kol Haamim tiklu káf” - „Toate popoarele, dați-vă mâinile!”. E loc sub soare pentru toți și prin dragoste și omenie vom putea trăi toți.

Acasta e învățătura pe care ne-a transmis-o, prin vorbă și prin faptă. Eminența Sa dr. Moses Rosen - fie-l amintirea binecuvântată! - învățătura pe care făgăduim să o urmăm și vă chemăm să o urmăm cu toții. Nu se poate un omagiu mai bun pentru o personalitate de asemenea mărime decât aceea de a-i urma pilda vieții și a fi vrednici de ea.

Fie în veci binecuvântată și sfântă amintirea regretatului nostru Rabin, și președinte și îndrumător și părinte, dr. Moses Rosen.

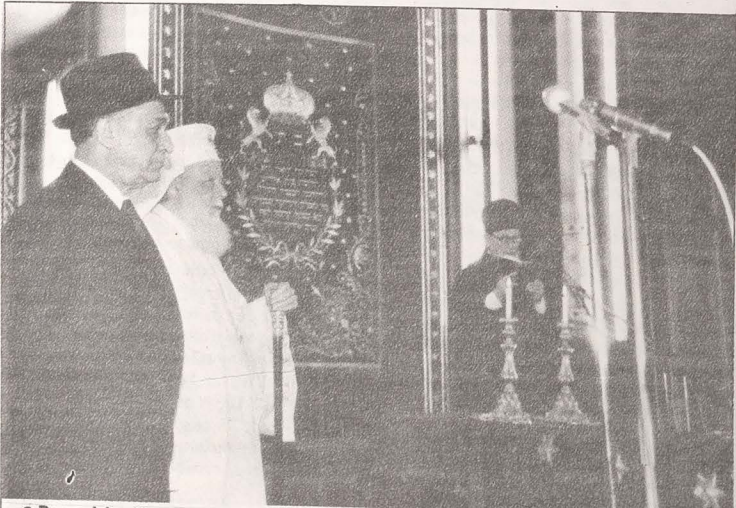
Zihrono livrahal

Cuvântul rostit de secretarul general al F.C.E., ing. THEODOR BLUMENFELD

Urmare din pag. 1

au apărut-o chiar atunci când, în istoria noastră milenară, hoarde inculțe i-au

condamnat la moarte pe cei ce studiau slova sfântă. Ei. minunatul, eroicul, extraordinarul Rabin Rosen, precum

● Domnul Ion Iliescu, președintele României și Prea Fericirea Sa Teotist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în fața sicriului, la adunarea de doliu de la Templul Coral

● Dr. Herbert H. Hoffmann (Consiliul Mondial al Bisericilor) și preoții luterani Samuel Piringer și Christian Blajer (Biserica Evanghelică C.A. din România)

Cuvântul domnului VIRGILIU CONSTANTINESCU, președintele Academiei Române

Întristată adunare, Academia Română participă cu emoție și durere, cu pietate la această tristă întrunire dedicată omagierii mării personalități ce a fost doctorul Moses Rosen, Șef Rabin al Cultului Mozaic, membru de onoare al Academiei noastre. După cum vă este cunoscut, Adunarea Generală a Academiei Române din 10 noiembrie 1992 l-a ales membru de onoare pentru vasta și valoroasa sa operă științifică, publicistică și eseistică (peste 500 de articole dedicate studiilor biblice, istoriei și religiei evreilor etc.), pentru importanța sa contribuție originală la universul de simboluri și semnificații ale culturii iudaice, pentru lucrările de memorialistică și istorie a civilizației, pentru prestigiul său național și internațional.

Autor a numeroase cărți extrem de apreciate, dintre care amintim doar: „În lumina Torei”, „Invățături biblice”, „Eseuri iudaice”, „Primejdii, încercări, miracole”, „Eseuri biblice”, unele dintre ele traduse și publicate și în străinătate, doctorul Moses Rosen a reușit să se impună ca un autor de referință, ca un clasic în viață, cunoscut pe toate meridianele.

A fost membru al Memorial Foundation of Jewish Culture, al Congresului Mondial Evreiesc, al Conferinței Rabinele Europene, al Consiliului de conducere al Universității Ebraice din Ierusalim, al Universității Bar Ilan din Tel-Aviv, președinte al Casei Diasporei Tel-Aviv etc. A fost ales Doctor Honoris Causa al

unor universități din S.U.A., Europa și din Israel, a fost onorat cu numeroase premii prestigioase; amintim doar Premiul „Zalman Shazar” (1984) și Premiul „Solomon Bublik” al Universității din Ierusalim. La Universitatea „Bar Ilan” din Tel-Aviv, o catedră dedicată valorilor etice ale iudaismului est-european poartă ilustrul său nume.

Nu am citat, Eminențe, Excelențe, doamnelor și domnilor, decât o mică parte din activitatea, din opera sa cultural-științifică, operă care, printre altele, i-a adus și titlul de membru de onoare al Academiei Române.

Aș dori, în încheiere, să vă citesc câteva rânduri din scrisoarea pe care doctorul Moses Rosen a adresat-o președintelui Academiei Române la 27 noiembrie 1992, după ce l-a fost comunicată alegerea sa: „...Socot această cinstită a umilei mele persoane ca o afirmare strălucită a umanității și înțelepciunii românești. Vă încredințez și vă rog să transmiteți tuturor membrilor Academiei această asigurare a mea - că voi rămâne cu întreaga mea putere de muncă devotată în slujba României, patria noastră scumpă și dragă”.

Cred că putem aprecia, în acest moment trist al despărțirii, că întreaga viață și activitate a Șef-Rabinului dr. Moses Rosen se constituie astăzi într-o mărturie de neîntâlnit prin spiritul cuvintelor sale cuprinse în această scrisoare.

Odihnește-te în pace, stimat și respectat coleg!

Cuvântul domnului MICHAEL SCHNEIDER, vicepreședintele executiv al „Joint”-ului

Domnule președinte, domnilor ambasadori, onorați oaspeți, doamnelor și domnilor,

Am venit aici să reprezint Comitetul american „Joint”, o organizație care a colaborat enorm cu Rabinul Rosen, mai ales în domeniul asistenței umanitare pentru numeroșii supraviețuitori ai Holocaustului din România. A fost Rabinul Rosen unul dintre marii conducători evrei ai secolului, cu o influență nu numai asupra comunității evreiești din România, ci și asupra multor comunități evreiești din lume. Vorbesc dintr-o adâncă și extinsă experiență, pentru că Rabinul a fost foarte multă vreme un prieten, pentru că el a fost nu numai un mentor, ci un profesor pentru mine și pentru alții din generația mea.

Rabinul Rosen nu a fost întotdeauna bine înțeles de mai multe persoane, de asemenea evrei și neevrei, și, mai ales, în perioada aceea întunecată, în care populația României a suferit. Dar poate că ei nu au înțeles în adâncime pericolele pe

care le-a avut de întâmpinat Rabinul Rosen în drumul pe care l-a ales.

Îmi aduc aminte de multe împrejurări în care Rabinul Rosen a fost în S.U.A. pentru a pleda, în favoarea României, pentru ajutor, mai ales economic. A făcut-o cu pasiune și convingere. Mi-l aduc aminte și mi-l voi aduce aminte pe Rabinul Rosen care pe un român și ca pe un evreu, ca pe un român și ca pe un evreu, în conlucrarea noastră cu comunitatea evreiască din România. În colaborare cu Guvernul României, „Joint”-ul a fost capabil să asigure asistență umanitară evreilor din România și intenționăm să continuăm pe aceeași linie acest parteneriat.

Domnule președinte, ultima dată când l-am văzut pe Rabinul Rosen, cu câteva săptămâni în urmă, în New York, îmi amintesc că și-a exprimat admirația față de integritatea și atitudinea dvs. umanitară. În amintirea acestui lucru și în spiritul acestei atitudini, „Joint”-ul înțelege să-și continue munca în România.

Cuvântul Rabinului ARTHUR SCHNEIER, președintele Fundației „Appeal for Conscience”

Iubiți prieteni, comunitatea evreiască este orfană. Și toți ne simțim orfani. Îmi este greu să stau pe acest covor, pe podiumul pe care am stat și am vorbit în atâtea împrejurări, fără prezența iubitului meu prieten, Rabinul Rosen. Din 1967, eu și familia mea am participat la fiecare dintre evenimentele piatră de hotar ale vieții comunității acestora evreiești. El a vorbit, de fiecare dată când a fost în S.U.A., de pe podiumul sinagogii mele.

Am împărțit împreună momente publice și personale. Ne-a cunoscut pe mine și pe soția mea, la Ierusalim. A fost, parcă, bunicul copiilor mei. Era un prieten prețuit și loial.

România a pierdut un mare patriot. Evreii din România au pierdut cel mai mare conducător pe care l-au avut vreodată. Comunitatea evreiască din lume a pierdut un om de temelie. Rabinul Rosen a fost un creator de punți între evreii din România și evreii din lume. El a fost un creator de punți între România și S.U.A. A fost unul dintre creatorii de punți, în timpurile cele mai grele, între România și Israel. Ce forță îl mâna, să facă atât de mult?

Mai întâi de toate, L-a iubit pe Dumnezeu cu toate ale Sale. În al doilea rând, a iubit Tora. În al treilea rând, a avut o dragoste nesfârșită pentru poporul Israel. Dar a fost un om care și-a iubit și apropiții. Nu a existat o singură ocazie a vieții sale, în care să nu fi chemat alături de sine pe patriarhi și liderii tuturor celorlalte credințe.

Pentru că acest mândru evreu și mândru român a aparținut tuturor culturilor. Și, dacă ne uităm cu atenție, de unde a venit inspirația sa? A venit de la tatăl său, pe care l-a iubit imens. Acesta nu l-a iubit numai tată, ci și profesor. L-a învățat Tora, dar l-a învățat și ce înseamnă pasiunea. Și tot ce a fost mai important la el a fost inima mare și dragostea nesfârșită. Cum putem uita celebrele turnee de Hanuca, în care călătorea în cele mai mici orașe, pentru a aduce lumina, dragostea și bucuria? Cum putem uita cum a inspirat corurile și copiii? Și el, și Amalia Rosen au hotărât să nu aibă copii, ca să poată sluji cu credință comunitatea, în timpurile sale cele mai grele. Au educat generații și generații de copii în modul de viață al Torei, cu ajutorul „Joint”-ului.

Dar, mai presus de toate, îmi aduc aminte că am fost cu Rabinul Rosen la Iași, în România. Iașii este un oraș foarte deosebit pentru mine, pentru că străbunicul meu a fost Rabin Șef al acestui oraș. Ultima dată când am fost împreună la Iași, comemorând perioada Holocaustului, brutalitatea oamenilor față de evrei, am hotărât să facem un memorial al Holocaustului. L-am văzut suferința, durerea și am vorbit despre aceasta. La intrarea în cimitir, acolo, nu departe de locul unde era înmormântat bunicul meu, erau pietrele funerare ale evreilor care au servit această minunată țară în timpul primului război mondial. Și, mai departe, în adâncimea cimitirului, pietrele acelor evrei care au fost masacrați în timpul Holocaustului. Eu însumi, ca supraviețuitor al Holocaustului, mi-am pierdut cea mai mare parte a familiei la Auschwitz și am trăit acea teribilă perioadă a fascismului. Era de neacceptat pentru el și pentru mine să uităm, după numai 50 de ani, ceea ce se întâmplase și să nu ne sesizăm de acele voci arrogante, acele voci revizioniste care împraștie ură și dispreț, care amenință viața oamenilor, care practică xenofobia și antisemitismul. Această flacără s-a aflat în el și în mine și în noi toți.

Câte milioane de vieți au dispărut din cauza acestei teribile urii Rabinul Rosen era omul păcii. Rabinul Rosen era omul

vieții și iarăși al vieții. Și sunt mândru să spun că Rabinul Rosen a condus prima delegație interconfesională la conferința organizației noastre. Și el a avut, cum bine se știe, întrevederi multe cu Mitropolitul Timișoarei, cu cel al Ardealului și cu dvs., domnule Patriarh, știți câte asemenea întâlniri au fost.

Domnule președinte Iliescu, vă reamintesc, de asemenea, prima dvs. vizită la ONU ca președinte al României. Ați vorbit, ați susținut o conferință în sinagoga mea. Vreau să știți, și sunt sigur că ați știut, el a fost marele protector al onoarei și demnității dvs. Și m-a sunat nu o dată, de două ori, ca să fie sigur, foarte sigur, că președintele României va fi primit cu toată onoarea pe care o merită. Cred că a fost un mare patriot al României. Totodată, a avut o mare admirație pentru toți conducătorii Israelului și a asigurat aici școala de Tora, când în nici o altă țară din această zonă lucrul acesta nu se făcea, asigurând educația iudaică. Îmi amintesc acum că, la flecare Șabat, la flecare ocazie, se ruga pentru România și pentru Israel.

Mare pierdere! Cum o putem acoperi? Mai întâi, trebuie să-l ascultăm pe învățătorul nostru. Ce poruncă, ce învățătură lasă el în urma lui? Este învățătura de a continua munca lui.

Vă spuneam că și-a iubit tatăl foarte mult. În 1951, de Roș Hașana, anul nou evreiesc, tatăl său a murit la 82 de ani. Ultima sa dorință a fost să fie îngropat în Israel, la Ierusalim. Nu era un lucru foarte simplu în anii aceia. După foarte multe eforturi și foarte multe străduințe, rămășițele sale pământești au fost duse la Constanța, Partidul politic de atunci s-a întrebat de ce să acorde această onoare, această îndeplinire a dorinței Rabinului Rosen. Atunci au refuzat să lase corpul să se ducă în Israel. Sicriul a trebuit să fie deschis, pentru că, se spunea, erau zvonuri, că în sicriu s-ar afla aur și lucruri prețioase pe care antisemiții spuneau că le duce în Israel. Cât de mult s-au schimbat timpurile de atunci! Ultima dorință a Rabinului Rosen este de a fi înmormântat la Ierusalim. Și nimeni nu va deschide sicriul. Nimeji nu se va opune împlinirii dorinței sale. Cu binecuvântarea președintelui acestei minunate națiuni, și cu toate onorurile, în onoare și demnitate, el va fi transportat în Israel pentru a fi îngropat. Visătorul Rabin Rosen și-a văzut visurile împlinite. Ne rugăm ca el să se poată ruga pentru noi toți. Așa cum îl știu pe Rabinul Rosen, atunci când îl va întâlni pe Dumnezeu în ceruri, cu capacitatea sa persuasivă, cu capacitatea sa de a argumenta și de a dezbate, va încerca să-L convingă pe Dumnezeu, și va reuși, pentru absolvirea noastră, a tuturor.

Doresc să închei, prieteni, cu un scurt, foarte frumos exemplu. Când Patriarhul Iacov, după ce a stat o vreme, a încercat să găsească un loc potrivit de odihnă, ne-a învățat: erau 12 pietre, care voiau ca el să le folosească drept un loc de odihnă. Fiecare dintre ele a spus: „este normal să-ți așezi capul pe mine”. Și ce a făcut Patriarhul Iacov? A luat toate cele 12 pietre și nu a discriminat-o pe nici una și le-a făcut una singură. Acesta a devenit locul de odihnă pentru Patriarhul Iacov. Acesta a fost și geniul iubitului meu prieten, Rabinul Rosen. România îl cere ca o piatră de odihnă. Poporul evreu îl declară un fiu mândru, America îl declară prieten, Israelul îl reclamă ca un mare conducător. Dar el a avut marele geniu să adune toate cele 12 pietre și, reprezentând umanitatea și justiția, facem foarte bine și vă spun dvs., domnule președinte, și întregii comunități evreiești din România, tuturor liderilor religioși ale altor credințe. Voi rosti cuvintele de încheiere din Cartea lui Moșe: „Fii puternic, fii puternic și să ne întărim unii pe alții!”

● Vorbește domnul Michael Schneider, vicepreședintele executiv al Organizației „Joint”

Cuvântul Prim-Rabinului Dr. ERNEST NEUMANN

Este adevărat, Eminența Sa dl Șef-Rabin dr. Moses Rosen a încetat să mai trăiască și mie îmi revine meriția de a da glas durerii mistuitoare, jalei sfâșietoare ce a pus stăpânire pe noi toți pe voi toți, pe toți fiii obștii evreiești, pe milioanele de oameni de bine din această țară românească. Ceea ce, de aproape o lună de zile, ne înspăimântă s-a întâmplat. Și acum, dacă dăm drum simțămintelor noastre, începem să bocim și să spunem: „Podoaba capetelor noastre s-a prăbușit. Pavăza noastră, îndrumătorul nostru, providențialul nostru conducător spiritual nu se mai numără printre cei vii”.

Și gândul nostru, gândul meu, cel ce am fost părtaș la acea dată istorică de 20 iunie 1948, da, ne duce spre acele vremuri de atunci. S-a spus aici. Desigur, voi repeta unele amănunte care s-au mai rostit. Evreimea era înjumătățită, din 850 000 de fii ai poporului evreu pe plaurile românești au supraviețuit doar 420 000. Cei mai mulți despuiați, privați de agoniseala lor. Cei mai mulți - cu rani trupești și sufletești. Din Auschwitz nu oameni, ci schelete s-au întors, iar din Transnistria oameni care au trecut prin chinurile iadului. Viața evreiască s-a destrămat. Comunitățile, la fel, s-au destrămat. Eram, cumva, copii ai nimănui și, atunci, Providența cerească a vrut să vină acea zi de 20 iunie 1948, când a fost înscăunat doctorul Moses Rosen în Jițul de Șef-Rabin și a invocat cuvintele ce i s-au adresat lui Moșe Rabeinu: „Domnie vă dau eu vouă, ce sluiți la altare, nu servititudine, slujbă, care presupune jertfelnicie, dăruire, înfălcărare, dăruire totală”. S-a văzut, s-a simțit că Șeful Rabin dr. Moses Rosen, în toată viața sa, în tot acest timp, prin tot ce a făcut, avea de dus o luptă - puțini își amintesc - cu regimul celei vieți religioase, cu membrii de partid cocoțați în fruntea destinilor comunităților evreilor din țară, având o singură menire, aceea de a fi lichidatorii vieții comunitare. A fost o luptă grea, titanică.

De mare sprijin i-a fost doamna Amalia dr. Rosen. Și el nu a cunoscut opreliști. Era oprit învățământul religios. Abia ajuns Șef-Rabin, el înființează cursurile Talmud-Tora. Profesorii nu aparțineau de comunitate, erau extracomunitari, nu figurau pe schema comunităților și din obolul părinților copiilor se susțineau. Dar, totuși, țara a fost înșesată de aceste cursuri de Talmud-Tora.

Este adevărat că filele dosarului său s-au îngroșat, Șeful Rabin fiind tras la răspundere pentru că a înțeles să își îndeplinească cu sfințenie menirea, pentru că a înțeles ca tot timpul activității sale să se simtă în Sfânta Sfințelor.

S-a spus aici că a scos o revistă. Cu toții o cunoașteți, împreună cu preadistinsul și atât de îndrăgitul președinte al țării și cu atât de cinstitul și atât de apropiatul mie Prea Fericitul Patriarh. Ce credeți, care a fost soarta acestei reviste, care, cu atâta greutate, a luat naștere, cu atâta osârdie? A fost trimisă împachetată comunităților, dar cu ordinul de a deveni maculatură, ca nu cumva să ajungă în mâna vreunui enoriaș. Au trecut anii. Au fost îndepărtate aceste piedici artificiale și revista a putut îndeplini o altă menire.

A venit această minunată, nobilă societate de binefacere care este Joint Distribution Committee. În felul acesta, s-a asigurat asistența pentru evreii pauperizați, marginalizați, stigmatizați, oropsiți, înconjurați de o lume ostilă; unii nu aveau profesie, alții nu aveau anii de pensionare. Și au venit supraviețuitorii lagărelor și a venit „Joint”-ul.

A fost, s-a spus aici, un îndrăgostit al Sionului. Cine se miră? O mie nouă sute

de ani am visat, am spus zi de zi în rugăciunile noastre dorința noastră: „Doamne, de ar vedea ochii mei cum Te întorci spre Sion cu îndurare!”. Totdeauna am jinduit. Evreii credincioși, când venea miezul nopții, se așezau în pragul casei lor și rosteau rugăciuni: „Doamne, fă minunea aceasta ca să vedem reclădită Țara Sfântă!”. Nu exista Șabat, nu exista zi de sărbătoare fără ca, în fața Chivotului deschis, dânsul să nu rostească psalmul 137: „De te-aș uita, Ierusalime, să mi se usuce dreapta, limba mea să se lipească de cerul gurii dacă nu te voi aminti, dacă nu voi înălța Ierusalimul la culmea mulțumirii și a fericii mele”.

Totodată, a fost cu adevărat un înfălcărat patriot român. După rugăciunea rostită pentru Israel, a rostit întodeauna, de fiecare Șabat, o rugăciune pentru binele și prosperitatea țării românești, a înălțor ei demnitari. Câte uși nu s-au deschis în fața sa, câte drumuri, câte demersuri nu a făcut - fără odihnă, fără concediu -, în momente de grea cumpănă pentru această țară! El, toată viața sa, în tot acest timp, în toți cei 46 de ani în fruntea obștii, a dorit să adauge marelui său prestigiu laurii unei inestimabile valori, unui inestimabil sprijin dat poporului român.

„Amintește-ți - ne atrage atenția Tora noastră - nu uita!”. Nu uitați pătimirile prin care am trecut. Nu este vorba acum de trecutul nostru multimilenar. Nu ar fi destule zile pentru a le enumera pe toate. Să ne limităm la ultimii 50 de ani. În fiecare an a organizat comemorarea Holocaustului, comemorarea scufundării vasului „Struma”, știm noi de cine. În fiecare an a organizat comemorarea mucenicilor martiri ai rebeliunii legionare, în fiecare an a organizat comemorarea martirilor noștri din Dorohoi, din Iași, din Odessa, din Transnistria. În fiecare an a organizat comemorarea Holocaustului din Ardealul de Nord, vremelnic alipit Ungariei hotărhyte. Tocmai în aceste zile urma să aibă loc această comemorare, mișcătoare, la Oradea. Plan ce nu s-a mai realizat.

Numele Șefului-Rabin dr. Moses Rosen, cei 46 de ani de șef-rabinat vor fi înscrise cu litere de aur în istoria poporului nostru. El a fost farul nostru luminos, pilda ce se cerea urmată. Noi, cei puțini de acum, care suntem niște epigoni, suntem hotărâți să conservăm, să sfințim, atât timp cât trăim, amintirea doctorului Rosen în inimile noastre, să încrustăm amintirea sa în cugetele noastre, în întreaga noastră ființă. Pentru o clipă doar, voi rememora cum a survenit brusc această întorsătură, acum aproape o lună de zile, care a dus la dispariția sa din viață. Era o zi de sâmbătă, data de 9 aprilie, care preceda ziua de 10 aprilie, fixată pentru comemorarea Holocaustului. Este, doar, Anul Internațional al Holocaustului și e nevoie de această rememorare și pentru cei care încearcă să resuscite antisemitismul. După ce a predicat vineri seara, sâmbăta s-a retras aici, în odăița sa și a reflectat. La ce putea să reflecteze dacă nu la ziua ce urma, la comemorarea Holocaustului, printre milioanele de victime ale căruia s-au numărat și cei 70 de membri ai familiei sale, pe care mereu îi plângea. El i-a plâns pe fiecare în parte din cele șase milioane, pe cei un milion de copii, pe fiecare martir al nostru. Cu intensitate a anticipat clipele care urmau să se desfășoare în ziua următoare și această retrăire intensivă l-a apropiat, l-a împins spre pragul începutului sfârșitului.

Parafrazând cele spuse cândva despre Vasile Cârlova, voi spune: „Ca o cometă trecătoare străluciți vreme de 46 de ani peste întreaga evreime uimită și încântată de lumina ta”.

Fie amintirea Tzadicului spre binecuvântare!

Cuvântul președintelui ION ILIESCU

Aș dori să adaug doar câteva cuvinte, să exprim gânduri și sentimente care să vină în concordanță cu tot ce s-a spus în memoria marelui dispărut. Aș dori, în primul rând, să exprim sentimente de apreciere, de pe poziția de șef al statului, pentru cel care, un număr atât de mare de ani, a condus comunitatea cetățenilor români evrei, care, așa cum s-a spus, a făcut-o cu demnitate de-a lungul anilor și care a fost nu numai un mare reprezentant, demn reprezentant al evreilor români, dar și un loial cetățean al României.

Aș dori să exprim, în același timp, sentimentele umane ale celui care l-a cunoscut de-a lungul vremii pe Eminența Sa Rabinul Moses Rosen. Rabinul Schneider a amintit lașul, lașul apropiat și dânsului prin strămoșii săi și lașul de care a fost legat și Rabinul Moses Rosen. Eram la lași, am lucrat cinci ani, și, împreună cu Rabinul Moses Rosen, am înălțat un obelisc în cinstea memoriei celor care au fost reprimați în 1941 de fasciștii români sub oblăduirea statului de atunci. Și ne e nevoie să spun ce reprezenta statul în 1941, și ca formă de guvernământ, și ca ideologie.

Am văzut și gropile comune de la cimitirul din nordul Iașului și de la Podu Iloaiei, mii de oameni nevinovați, măcelăriți de fasciștii români de atunci. Nimic nu poate justifica și este o rușine ca astăzi să se găsească forțe care să încerce să reabiliteze actele de cruzime inumane care s-au săvârșit împotriva unei populații, dar nu numai împotriva evreilor români,

nu numai împotriva evreilor în general, ci împotriva popoarelor și împotriva poporului român.

Eu am trăit și zilele și nopțile de groază ale rebeliunii legionare din 1941 și am cunoscut familiile care au avut și au dat din rândurile lor jertfe. Am știut și de toate atrocitățile pe care le-a cunoscut evreii români și evreii în general, de suferințele pe care le-a cunoscut poporul român sub regimurile de opresiune.

Deci, în 1976, am dezvelit împreună acest obelisc, care să rămână spre memoria acelor vremuri de groază și în memoria celor care au fost, în mod sălbatic, reprimați. Am fost alături în înscirarea în memoria noastră istorică a poziției ferme de condamnare a unor asemenea momente și de ridicare a demnității umane și a demnității poporului nostru în condițiile dezvoltării democratice a țării noastre, a societății românești.

Fie ca niciodată să nu se mai repete în istoria poporului nostru și în istoria umanității asemenea momente și ridicarea conștiinței opiniei publice, naționale și internaționale, împotriva încercărilor de regenerare a unor asemenea mișcări este o datorie comună a tuturor.

Cu aceste gânduri, aș dori, de asemenea, să exprim sentimentele de prețuire pentru omul de cultură, pentru intelectualul Moses Rosen, care rămâne în istoria noastră, în istoria culturii noastre naționale, ca o figură luminoasă.

Fie-i țărâna ușoară!

Imagini din viața și activitatea marelui dispărut: vizită în Țara Sfântă

SUS: Împreună cu doamna Amalia dr. Rosen תוביל, în vizită la, Beth Hatefutot
JOS: Primit cu tradiționala „Hala” de secretarul general al Consiliului Sindicatelor

CEREMONIA FUNERARĂ DE LA IERUSALIM

În ziua de 9 mai, la Cimitirul Sanhedria din Ierusalim, a fost condus pe ultimul drum Eminentă Sa Șef Rabinul dr. Moses Rosen. A participat, din partea președintelui României, domnul Ion Iliescu, consilierul prezidențial, domnul Victor Opaschi. Guvernul României a fost reprezentat de domnul Gavril Iosif Chiuzbaian, ministrul Justiției, de prof. univ. Gheorghe Vlăduțescu, secretar de stat pentru culte, de Ivan Truțer, secretar executiv al Consiliului pentru Minoritățile Naționale, de Radu Homescu, ambasadorul României în Israel. Din partea Federației Comunităților Evreiești din România a fost prezentă o delegație condusă de av. Iulian Sorin, secretar general adjunct al F.C.E. Au mai fost prezente, din Israel, personalități rabinice, miniștri, deputați, funcționari ai Ministerului de Externe, membri ai conducerii organizației JOINT, și un numeros public, mare parte originar din România.

Printre cei veniți să-l conducă pe ultimul drum pe marele dispărut dr. Moses Rosen, se afla și fostul prim-ministru al Israelului, Yitzhak Shamir, care ne-a declarat, printre

alte: „Am venit să mă despărț de Șef Rabinul Rosen, să-i cinstesc memoria, să-l conduc pe ultimul său drum. A fost un mare evreu, un excelent lider. A făcut multe în viața sa pentru binele evreilor din România și în favoarea poporului evreu. El a condus evreii din România în Aliaua spre Israel. Norocul obștii evreiești din România a fost că, într-o clipă grea pentru ea, a avut un lider care să o conducă, să-i poarte de grijă, să o reprezinte pe lângă guvernele României. Șef Rabinul a avut merite foarte mari în istoria poporului evreu”.

Au luat cuvântul: dr. Israel Lau, Șef Rabinul Israelului, dr. David Libai, ministrul Justiției, din partea Guvernului Israelului, Rabinul Shlomo Goren, fost Șef Rabin al Israelului, Gavril Iosif Chiuzbaian, ministrul Justiției, din partea Guvernului României, Iehil Lehev, președintele Agenției Evreiești (SOHNUT), Yitzhak Artzi, fost deputat în Knesset, dr. Zvi Feine, directorul Programului JOINT pentru România și av. Iulian Sorin, secretar general adjunct al Federației Comunităților Evreiești din România.

Cuvântul Eminenței Sale dr. ISRAEL LAU, Șef Rabin al Israelului

Dna Amalia dr. Rosen și regretatul Șef Rabin Rosen n-au avut norocul să aibă copii. Dar evreimea din România, cei 400 000 de evrei originari din această țară care s-au stabilit în Eretz Israel sunt fiii și fiicele lor; o familie uriașă, în fruntea căreia a stat Șef Rabinul Rosen. Am participat, împreună cu obștea evreiască din România, la sărbătorirea a 40 de ani de păstorie a acesteia în calitate de Șef Rabin și a 50 de ani de rabinat. I-am spus atunci Șef Rabinului Rosen: „Tatăl tău te-a numit în ziua a opta David Moșe, având - pare-se - o intuiție profetică asupra menirii ce ți-a fost hărăzită”. Ceea ce este comun lui David și lui Moșe este faptul că ambii au fost păstori. În sensul propriu al cuvântului și au fost luai de la oi pentru a fi păstori-conducători

ai Israelului. Moșe a fost păstor pe muntele Horev, David - la Beit Lehem lehadar. Acest David Moșe, Șef Rabinul ale cărui rămășițe pământești se află în fața noastră, a cărui viață a fost plină de o intensă activitate și de multe fapte bune, a fost păstrătorul sigiliului celui rabinat existent de generații în țara care a fost leagănul hasidismului, România. În acele zile grele, când steaguri negre și roșii fălăiau pe acele meleaguri, periclitând esența existenței evreiești în România, Eminența Sa Șef Rabinul dr. Moses Rosen, însuflețit de credința străbunilor, de învățătura Torei și a înțelepților noștri, a înfruntat pericolele și le-a învins, asemenea unei făclii aprinse biruind întunericul.

Cuvântul domnului dr. DAVID LIBAI, ministrul Justiției al Israelului

Stimați Șefi Rabini, stimați conducători ai poporului evreu, simțim cu toții că a dispărut un evreu drept, care - în pofida unor dificultăți neobișnuite - a știut cum să se poarte cu autoritățile din România, în așa fel încât aspirațiile sale să fie încununete de succes. A fost nevoie de o personalitate evreiască binecuvântată cu înțelepciune și talent deosebit pentru ca iudaismul să capete o poziție puternică în România ateistă și comunistă. Șef Rabinul Rosen a reușit să convingă autoritățile române să permită existența unei vieți evreiești în România și să dea dreptul de a face Alia celor ce o doreau. A obținut acordul oficialității timpului de a conduce obștea evreiască din România atât în calitate de Șef Rabin, cât și de președinte al Federației Comunităților Evreiești din România. Șef Rabinul Rosen a avut meritul de a fi menținut în funcțiune sinagogile, de a fi înființat cursuri de Talmud Toră, unde copiii

evrei din România au putut învăța ivrit și istoria evreilor, de a fi organizat coruri religioase într-o perioadă în care altor comunități de diferite confesiuni le fuseseră interzise activități de cult. Șef Rabinul Rosen a reușit să convingă autoritățile asupra necesității ca obștea evreiască din România să întrețină legături cu organizații evreiești internaționale, mai ales cu „Joint”-ul, organizație a cărei activitate umanitară s-a răsfrânt pozitiv asupra României. Șef Rabinul Rosen - binecuvântată fie-i amintirea! - a inițiat și editat o publicație evreiască cu apariție regulată, în patru limbi (română, ebraică, engleză și idis), o revistă unicat, sub raportul paginii de ivrit, în acea vreme. Dar cel mai mare succes l-a constituit obținerea de către Șef Rabinul Rosen a dreptului la Alia al evreilor din România, atunci când fosta Uniune Sovietică și fostul bloc comunist se împotriveau puternic acestei politici.

● La ceremonia înmormântării se citesc capitole din Psalmi

Datorită reușitei strădanilor Șef Rabinului Rosen, circa 97 la sută din populația evreiască din România a făcut Alia în Israel. În prezent, obștea evreiască din România numără aproximativ 14 000 de membri. Noi, cei din Israel, suntem mândri de aportul

pe care cei 400 000 de evrei originari din România îl au la reconstruirea statului nostru modern. Trebuie doar să mai spunem că Șef Rabinul Rosen a fost singurul rabin din lume care a reușit aceasta.

Cuvântul domnului GAVRIL IOSIF CHIUZBAIAN, ministrul Justiției al României

Împreună cu colegii mei din partea Guvernului României, sunt prezent aici pentru a aduce un ultim și pios omagiu celui care a fost Eminența Sa dr. Moses Rosen, Șef Rabin al Cultului Mozaic din România. Așa cum spunea omologul meu, Excelența Sa dl ministru al Justiției al Statului Israel, Șef Rabinul Moses Rosen a fost o punte între două națiuni care sunt prietene. Aceasta se datorează în mare măsură și Eminenței Sale, celui cărui a fi aducem azi un pios și ultim omagiu. A fost, întâi de toate, un mare conducător al poporului evreu, dar, în același timp, a fost un mare prieten al poporului român. Prin filozofia de toleranță pe care a promovat-o și care, în opinia mea, trebuie să constituie un liant între toate popoarele lumii, trebuie să fie baza păcii spirituale atât în Europa, cât și în celelalte colțuri ale lumii, Eminența Sa a dovedit cu temeinicie o înaltă ținută morală și intelectuală. Am avut bucuria și onoarea de a-l cunoaște personal pe Șef Rabinul Rosen. Ultima dată am avut o discuție nu foarte îndelungată, fiindcă s-a desfășurat cu prilejul unui seminar consacrat instituțiilor neguvernamentale și celor religioase în împlinirea demersurilor lor comune pentru edificarea unei societăți civile în România. Acest seminar s-a desfășurat la sediul Casei Centrale a Armatei din București. Atunci l-am reamintit, printr-un prieten comun, că am intrat în posesia unor lucrări semnate de Eminența Sa, care a fost un mare cărturar. M-am convins de aceasta citindu-l aceste

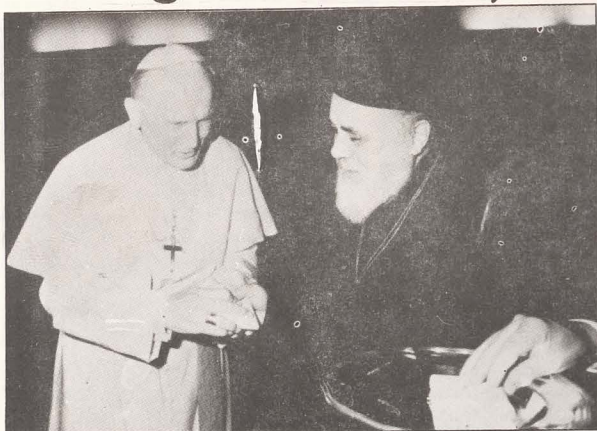
cărți. M-am familiarizat, prin intermediul lor, cu spiritualitatea iudaică, i-am descoperit valorile, i-am descoperit posibilitățile de comunicare cu celelalte spiritualități. Așa cum spunea la început, Șef Rabinul Rosen a fost o punte spirituală între culturi.

A făcut foarte mult pentru poporul evreu, pentru frații săi, care, în mai multe momente ale istoriei noastre comune, au fost foarte greu încercați. Tocmai prin calitățile deosebite, a reușit să-i unească, dar nu dintr-o dorință de vendetă, ci dintr-o dorință de reconstrucție sufletească, de împăcare, de prietenie cu oamenii pământului nostru natal comun. Fiindcă, să știți, și românii, în marea lor majoritate, s-au dovedit a fi un popor tolerant. Au dat lumii, nu numai națiunii române, valori de prestigiu ale civilizației universale, personalități care au dovedit ele însele a avea o filozofie a toleranței. Este suficient să amintesc aici un mare diplomat care a fost Nicolae Titulescu și pe care, de multe ori, Eminența Sa dr. Moses Rosen îl evoca, chiar îl cita uneori, și pe bună dreptate. Să nu uităm că Eminența Sa a edificat un instrument spiritual de mare prestigiu. Acest instrument spiritual a fost și este „Revista Cultului Mozaic”, care apare în patru limbi, ceea ce este un unicat în acest domeniu. Să știți că foarte multe lucruri despre Eminența Sa am avut bucuria să le aflu cu prilejul adunării de doliu de la București,

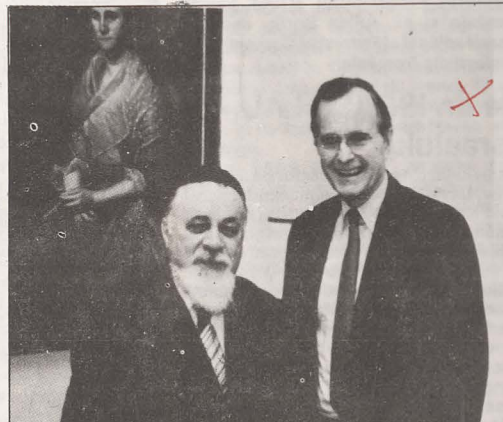

● La ceremonia de înmormântare a luat parte și fostul prim-ministru al Israelului, Yitzhak Shamir

Imagini din viața și activitatea marelui dispărut

ALĂTURI DE
PERSONALITĂȚI
DE SEAMĂ
ALE LUMII
CONTEMPORANE

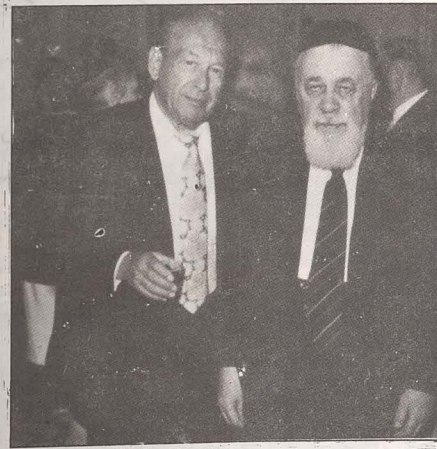

Spațiul restrâns al revistei nu ne permite să prezentăm decât unele dintre întâlnirile cu conducători ai vieții politice, sociale și religioase din întreaga lume.

1. Întâlnire cu Papa Ioan Paul al II-lea
2. Cu președintele României, Ion Iliescu
- 3 - 4. Cu Ronald Reagan și George Bush, în calitate de acestora de președinți ai Statelor Unite ale Americii
5. Cu președintele Congresului Mondial Evreiesc, Edgar Bronfman
6. Cu președintele Statului Israel, Ezer Weizman
7. Cu Shimon Peres, în perioada când acesta era prim-ministru al Statului Israel
- 8 - 9. Cu Efraim Katzir și Yitzhak Navon, în calitate de acestora de președinți ai Statului Israel
- 10 - 12. Cu Menahem Begin, Golda Meir și Yitzhak Shamir, în perioadele mandatului acestora de prim-miniștri ai Statului Israel

REPERE BIOGRAFICE

1. Cu lordul Immanuel Jakobovits, cu Marele Rabin al Franței, Joseph Sitruk și cu Elie Toaf, Marele Rabin al Italiei
2. Cu doamna Simone Veil, ministru în guvernul francez
3. Cu Dalaj Lama
4. Cu Prea Fericea Sa Patriarhul Justinian și cu Rabinul Arthur Schneider
5. Cu dl Ralph Goldman, în calitate de vicepreședinte al Congresului Mondial Evreiesc
6. Cu Raymond Epstein, vicepreședinte al „Joint“-ului
7. Cu Mihai Drăgănescu, în calitate de președinte al Academiei Române

- 1 ● S-a născut la Moinești, la 23 iulie 1912. Tatăl său, Avram Arie Rosen, a fost Rabin la Moinești (1901-1916), Fălticeni (1916-1941), București (1941-1951) și a fost unul dintre gaonimii de excepție ai generației sale.
- 2 ● Un fiu al gaonului Avram Arie Rosen, Elias Rosen, a fost Rabin la Auschwitz, unde a păstrat timp de 20 de ani, înaintea Holocaustului. El și familia lui au fost uciși de naziști.
- 3 ● O fiică a gaonului, Braha Rosen, licențiată în litere și filozofie, a fost căsătorită cu Rabinul dr. Wolf Gottlieb, fost Rabin la Glasgow - Scoția, ulterior, cercetător științific la Institutul „Harav Kook“ din Ierusalim. Ambii decedati.
- 4 ● Arborele genealogic al Eminenței Sale numără iluștri cărturari talmudici, ca Rabinul Moșe Iserles, Rabinul Iom Tov Lipman, Rabinul Loew-Maharal, din Praga, mergând până la Rași (secolul al XII-lea).
- 5 ● Dr. Moses Rosen a absolvit Facultatea de Drept din București. Diploma sa rabinică (1938) poartă semnătura unora dintre cei mai importanți cărturari în domeniul iudaic din România: Marele Rabin Haim Rabinovici (Iași), Rabinul Baruch Glantz și Rabinul Moses Berger (ambii făcând parte din Statul Rabinic al Comunității Evreilor din București), Rabinul dr. Iacov Mark (Cernăuți) ș.a.m.d. Comisia de examen a fost prezidată de Șef Rabin dr. Iacob Niemirower.
- 6 ● A fost Rabin al unei Sinagogi din Fălticeni cu începere din 1938. La 10 mai 1940, a fost ales Rabin al Comunității Evreilor din Suceava.
- 7 ● În octombrie 1940, a devenit Rabin al Templului „Reșit Daat“ din București, apoi Rabin al Templului „Beit Eil“ (octombrie 1940), profesor de religie mozaică la școlile evreiești bucureștene.
- 8 ● În 1945, a fost ales Rabin al Comunității Evreilor din București, membru al Statului Rabinic și Rabin al Sinagogii Mari din Capitală.
- 9 ● În iunie 1948, a fost ales Șef Rabin al Cultului Mozaic din România.
- 10 ● În octombrie 1966, a fondat „Revista Cultului Mozaic“, cu apariție bilingvă, în trei limbi (română, ebraică și idiş), la care s-a adăugat, din 1981 și o pagină în engleză.
- 11 ● În 1964, a devenit președinte al Federației Comunităților Evreiești din România.
- 12 ● În timpul celor 46 de ani de păstorie a obștii evreiești din România, aproape 400.000 de evrei au făcut Alia și sunt constructorii ai Statului modern Israel, fiind foarte apreciați pentru competența și devotamentul lor.
- 13 ● În perioada stalinismului, dr. Moses Rosen a înființat sute de cursuri de Talmud Toră, unde zeci de mii de copii evrei au fost educați în spirit iudaic, al dragostei față de Sion, ca și al devotamentului față de România, țara natală.
- 14 ● Dr. Moses Rosen a inițiat și realizat o excepțională operă de ajutorare a evreilor bătrâni, bolnavi și singuri, rămășițe ale Holocaustului. Zeci de mii de vieți au fost și sunt salvate prin acest „program de supraviețuire“, pus în aplicare de F.C.E. din România, cu sprijinul Organizației „Joint“. Restaurante rituale, cămine de bătrâni, servicii la domiciliu (hrană și ajutor gospodăresc), ajutoare în numerar etc. au fost înființate și sunt în funcțiune prin dinamismul și munca plină de devotament în slujba obștii sale, depusă de Șef Rabinul dr. Moses Rosen. Nu există evreu în România, în nevoie, căruia să nu-i fie asigurat un minimum de hrană și îmbrăcăminte.
- 15 ● Datorită sprijinului acordat de dr. Moses Rosen au funcționat și funcționează 68 de comunități bine organizate și 120 de sinagogi. În 61 dintre ele se oficiază zilnic servicii divine.
- 16 ● Unică performanță în cei 2 000 de ani de Diaspora: 3 500 de Suliuri de Sefer Toră au făcut Alia, din inițiativa și prin acțiunea Șef Rabinului dr. Moses Rosen.
- 17 ● Timp de 38 de ani, „Revista Cultului Mozaic“ s-a bucurat de îndrumarea sa permanentă și a avut privilegiul de a publica multe dintre lucrările sale cu conținut religios-iudaic, istoric și memorialistic. Revista a transmis știri din lumea evreiască coreligionarilor aflați în fosta U.R.S.S. și în alte țări foste socialiste și a jucat un rol important în menținerea spiritului iudaic în toată această zonă, până la căderea comunismului.
- 18 ● Dr. Moses Rosen a fost membru în Consiliul de conducere al Congresului Mondial Evreiesc, de la alegerea sa ca Șef Rabin al Cultului Mozaic din România. A fost, de asemenea, membru în Consiliile de conducere ale Universității Ebraice din Ierusalim și Universității „Bar-Ilan“ (Israel), vicepreședintele Conferinței Rabinice Europene (1960-1994), a făcut parte din conducerea organizației „Brit Ivrit Olamit“ și a multor altor organizații evreiești internaționale.
- 19 ● În onoarea sa, a fost inaugurată, la 27 iunie 1982, o catedră la Universitatea „Bar-Ilan“, cu numele „Șef Rabin dr. Moses Rosen“. Obiectul predat în cadrul acesteia este „Evreimea est-europeană“. În mai 1992, a primit și titlul de Doctor Honoris Causa al Universității „Bar-Ilan“.
- 20 ● Yeshiva University din New York l-a onorat pe Șef Rabinul dr. Moses Rosen, acordându-i, de asemenea, titlul de Doctor Honoris Causa (1972).
- 21 ● Dr. Moses Rosen a jucat un rol important în colaborarea și întărirea relațiilor de prietenie dintre România și Israel.
- 22 ● Opera dr. ului Moses Rosen în domeniile exegezei biblice și esistenței este reflectată în cărțile sale „În lumina Torei“ (1970), „Învățăături biblice“ (1978), „Eseuri iudaice“, „Eseuri biblice“ (1992), apărute în numeroase ediții în română, ebraică și engleză, precum și în volumul de memorialistică „Primejii, Încercări, Miracole“ (1991), publicat în română și engleză, fiind în curs de apariție în ebraică.
- 23 ● Eminența Sa a fondat Muzeul de istorie a obștii evreiești din România (1979), a inaugurat ciclul de conferințe săptămânale, pe teme iudaice, ținut anual în București și în comunitățile din țară.
- 24 ● Șef Rabinul dr. Moses Rosen a întemeiat și a fost primul președinte, precum și membru de onoare al Casei Diasporei din Tel Aviv, a fost membru în Comitetul de conducere al organizației „Memorial Foundation for Jewish Culture“.
- 25 ● Eminența Sa a fost laureat al Premiului „Shazar“ pentru educație, oferit de Statul Israel, pe 1984. În 1987, i s-a decernat titlul de „Jakov Beit Hatfutot“ („Emerit al Casei Diasporei“); în 1988, Premiul „Solomon Bublik“, conferit de Universitatea Ebraică din Ierusalim.
- 26 ● Consiliul European al Serviciilor Comunitare Evreiești a acordat Federației Comunităților Evreiești din România Premiul „Alfred Weichelbaum“ pentru educație iudaică (1986).
- 27 ● A desfășurat o bogată activitate ecumenică. A fost invitat în audiență particulară la Papa Ioan Paul al II-lea, a ținut prelegeri la zeci de conferințe ecumenice mondiale.
- 28 ● În cadrul primei comemorări oficiale, în 1991, de către Parlamentul României, a pogromului antievreiesc din ianuarie 1941, din București, Eminența Sa l-a evocat pe cei 400 000 de martiri uciși în timpul regimului dictatorial al lui Antonescu, fie de fasciștii maghiari care ocupaseră vremelnice nordul Transilvaniei.
- 29 ● Sub egida F.C.E. din România, a avut loc deschiderea oficială a Biroului din București al Agenției Evreiești SOHNUT (1991).
- 30 ● Cu prilejul comemorării a 50 de ani de la Holocaustul evreilor din România, Eminența Sa a inaugurat Monumentul Martirilor Evrei, ridicat în fața Templului Coral din București. Tot atunci, a înființat, la București, expoziția permanentă dedicată Holocaustului.
- 31 ● Șef Rabinul dr. Moses Rosen s-a numărat printre întemeietorii și conducătorii mișcării românești pentru pace (1951-1994).
- 32 ● Ca semn de prețuire a operei sale esențiale, de exegeză iudaică și memorialistică, Șef Rabinul dr. Moses Rosen a fost ales membru de onoare al Academiei Române (10 noiembrie 1992).
- 33 ● A militat cu demnitate și curaj, până în ultima clipă a vieții, împotriva manifestărilor de xenofobie, ură interetnică, fenomen din ce în ce mai agresiv și în creștere după 1989, precum și pentru instaurarea unei adevărate democrații în România.
- 34 ● A încetat din viață la 6 mai 1994.

Imagini din viața și activitatea marelui dispărut

PARTICIPĂRI LA CONGRESE ȘI MANIFESTĂRI INTERNAȚIONALE

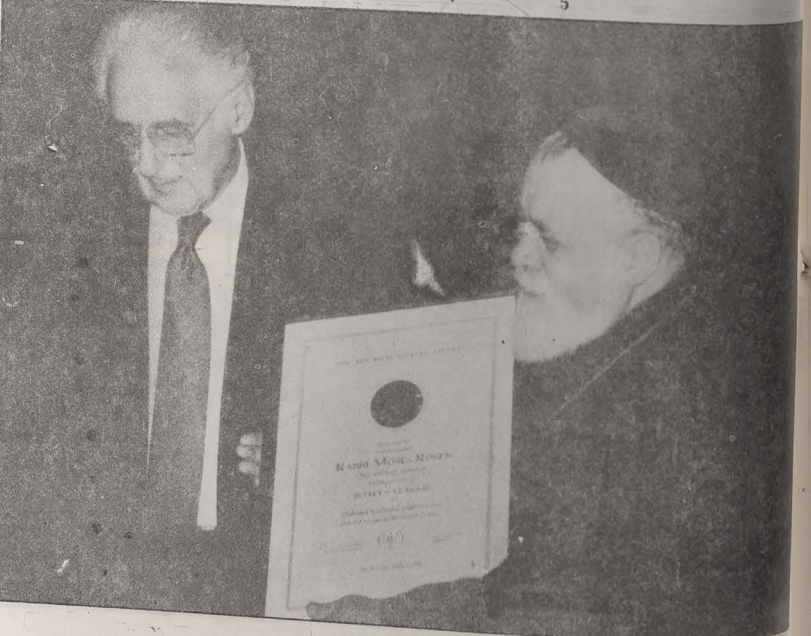
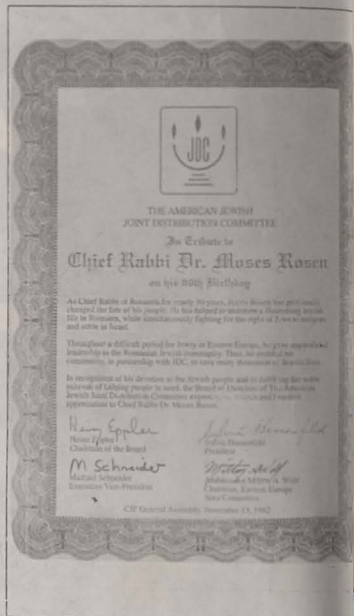
Prezentăm mai jos imagini de la unele dintre nenumăratele congrese, conferințe rabinice, întâlniri pe probleme de asistență socială, manifestări comemorative și alte reuniuni internaționale:

1. Vorbind la una dintre ședințele Congresului Mondial Evreiesc
2. Împreună cu președintele Israelului, Chaim Herzog, la un Congres mondial pentru idiș și cultură evreiască
3. Cu delegația rabinică la Sovietul Suprem al U.R.S.S.
4. La inaugurarea Pieței „Gala Galaction” din Ierusalim

DISTINCȚII

1. „Yeshiva University” din New York a acordat Eminenței Sale titlul de Doctor Honoris Causa
2. Distincția specială „Salvator al evreilor din România”, decernată de Comitetul Executiv din Baltimore (S.U.A.)
3. Omagiu din partea „Joint”-ului: diplomă de onoare cu ocazia împlinirii vârstei de 80 de ani și a 50 de ani de rabinat.
4. Primarul din Beer-Sheva dând citire Diplomei de cetățean de onoare al orașului.
5. Vorbind la primirea titlului de Doctor Honoris Causa al Universității „Bar-Ilan”
6. La înmânarea diplomei „Maasim Tovim”, acordată de „Joint”

Imagini din viața și activitatea marelui dispărut

CĂMINE PENTRU BĂTRÂNI

În ajutorul evreilor bătrâni și bolnavi care nu se mai pot îngriji singuri, a creat cu ajutorul „Joint”-ului cămine-spital în București (două), Timișoara, Arad și Dorohoi.

În imagine, fațada și vedere generală a Căminului „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen”.

RESTAURANTE RITUALE ȘI ASISTENȚĂ LA DOMICILIU

Mii de evrei iau zilnic masa la cele 11 restaurante rituale din București și din țară, unii plătind o sumă simbolică, iar alții nimic, toți fiind tratați la fel. Pentru cei nedepășabili li se trimite masă la domiciliu. În imagine, mașinile gata de plecare pe traseu.

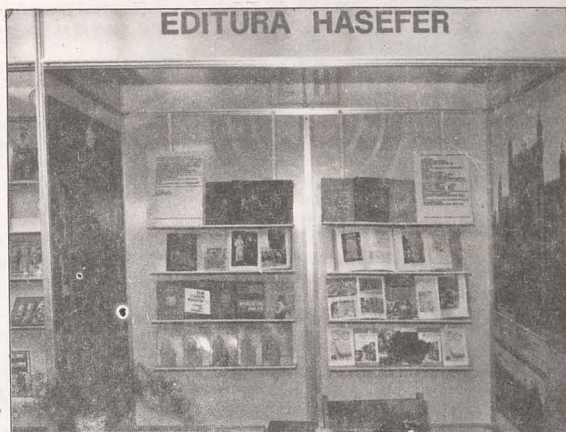

MUZEE ȘI MONUMENTE

În București, dr. Moses Rosen a creat Muzeul de istorie a comunității evreiești din România și Muzeul Holocaustului (de la care publicăm o imagine din interior). La Iași înțează un muzeu evreiesc local. De asemenea, sub egida sa au fost ridicate Monumentul martirilor evrei din România, precum și numeroase monumente în diferite localități.

EDITURA HASEFER

MOSES ROSEN

eseuri biblice

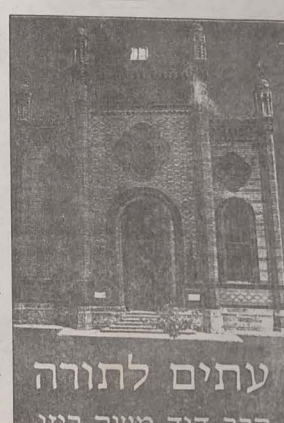
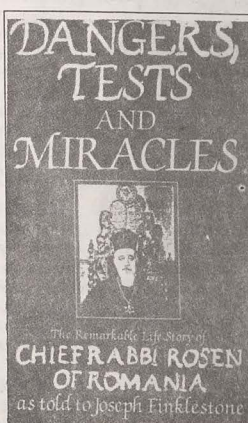
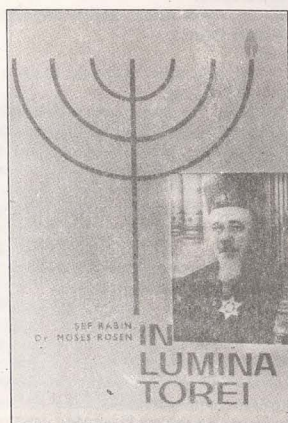
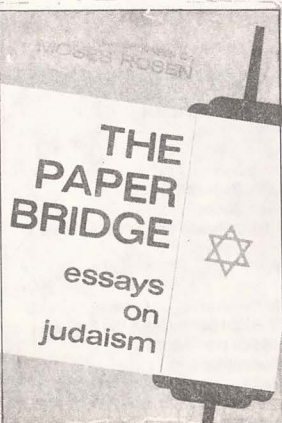
ȘEF RABIN
Dr. MOSES ROSEN

INVĂȚĂTORI
BIBLICE

EDUCAREA TINERETULUI

Educația iudaică a tinerilor a fost o preocupare permanentă a Șef Rabinului dr. Moses Rosen. În București și în țară au luat ființă nenumărate cursuri de Talmud Tora, coruri de copii și de tineret, Oneg Șabat, tabere de vară pentru cursanți la munte și la mare.

În imaginea de mai sus, dr. Moses Rosen vorbește coriștilor despre Simhat Tora.

EDITORIALE

Copertele unor cărți de învățătură iudaică, scrise de Eminența Sa.

În același timp, dr. Moses Rosen a inițiat crearea unui centru de istorie a evreilor din România și a Editurii „Hasefer”.

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

CHIEF RABBI DR. MOSES ROSEN'S PASSING

FUNERAL CEREMONY AT BUCHAREST CHORAL TEMPLE

Jews and Gentiles alike gathered May 6 at the Choral Temple in Bucharest to mourn His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, head of the Mosaic Cult and leader of the Federation of Jewish Communities in Romania. The numerous attendance included senior officials of the Federation and of the Jewish Community in Bucharest, leaders of other local Jewish communities around the country, noted politicians, scientists, cultural personalities, and journalists.

Sharing the grief of the Jewish community in Romania, heavily shattered by the loss of its spiritual guide, President Ion Iliescu took part in the ceremony, accompanied by one of his close aides, Victor Opaschi.

The heads of various denominations attended the sad gathering in tribute to the constant ecumenical policy of the late Chief Rabbi and in a display of sympathy to the Jewish population. Among the prelates present were Patriarch Teoctist, head of the Romanian Orthodox Church, accompanied by Bishop Vicentiu Grifoni, the Roman Catholic Archbishop of Bucharest, Mons. Ioan Robu, the representative of the World Council of Churches, Dr. Herbert H. Hoffman, as well as the Revs. Samuel Piringer and Christian Blajer, on behalf of the Evangelical Church C.A. in Romania.

Present at the gathering were members of the Romanian Parliament, including Christian Democrats Valentin Gabrielescu, Radu Vasile and Razvan Dobrescu, Adrian Severin, vice chairman of the Democratic Party, and Stefan Cazimir of the governing Party of Social Democracy.

The government was represented by Justice Minister Gavril Iosif Chiuzaiban, Labor Minister Dan Mircea Popescu, professor Gheorghe Vladutescu, state secretary for religious cults, and Ivan Truter, executive secretary of the Council for National Minorities.

Also participating in the meeting were the president of the Romanian Academy, Dr. Virgiliu Constantinescu, the Romanian ambassador to Tunis, Gelu Voican Voiculescu, and the director-general of the Romanian central television, Dumitru Popa.

Foreign diplomats at the ceremony included Israeli Ambassador Avshalom Megiddon, accompanied by members of the embassy staff, Australian Ambassador Joseph Frank, Mrs. Pelletreau and Mr. Filostrate, on behalf of the U.S. Embassy to Bucharest, Mons. Luigi Vittorio Blasutti and Santo Gangeni, the vicar general and secretary of the Apostolic Nunciature, as well as the IMF resident to Romania, Joshua Green.

In front of the closed casket containing the remains of His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, a divine service was conducted by first cantor Willy Harnik, assisted by the Choral Temple Choir, directed by Roger Avramescu.

The secretary-general of the Federation of Jewish Communities in Romania, Eng. Theodor Blumenfeld, delivered an encomium of His Eminence, expressing the community's distress at losing one of the greatest leaders the Jewish community in Romania has ever had. In an elevated address, Academy President Virgiliu Constantinescu praised the deceased to whom this high cultural institution had awarded a honorary degree. The Joint vice president, Michael Schneider, portrayed Chief Rabbi Rosen as one of the most prominent Jewish leaders of this century. Praying that the Rabbi's soul be taken to its rest in Gan Eden, Rabbi Arthur Schneider, president of the Appeal for Conscience Foundation, a close friend of the departed, recalled Dr. Rosen's particular leadership skills and his successful efforts in forging

links between Romanian Jews and their brothers in Israel. On behalf of the entire community, First Rabbi Ernest Neumann from Timisoara spoke of the shattering experience of losing such a wise, beloved leader who had dedicated his whole life to the Torah and the public good.

"His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen was not only a worthy representative of the Romanian Jews but also an outstanding Romanian patriot," President Ion Iliescu said in his address.

The ceremony ended with the prayer "El Male Rahamim" for the rest of the departed's soul, chanted by First Cantor Willy Harnik, accompanied by Eliezer Glantz and the Choral Temple Choir.

EULOGY BY ENG. THEODOR BLUMENFELD, SECRETARY-GENERAL OF THE FEDERATION OF JEWISH COMMUNITIES IN ROMANIA

With broken heart we are now parting from His Eminence Dr. Moses Rosen, our Chief Rabbi for 46 years, our spiritual guide and leader of our community for nearly half a century, our role model for courage and determination in crucial circumstances, for soothing kindness and confidence when everything seems lost.

In 1948, when he took over, the Jewish community in Romania had just been through the Holocaust and through the trials of a time of terrible injustice. From Transnistria—where Jews in northeastern Romania had been displaced—from the Auschwitz and Birkenau inferno—where those in northwestern Romania had been taken during the Horthyist occupation of the region—from ruthless labor camps, the deportees were trickling back, seeking their homes, mourning their dead, counting their survivors.

Faced with that overwhelming distress and dejection, Chief Rabbi Rosen set out, with the farsightedness and steadfastness of a true Jewish leader, to do what could be done for those wretched sons of Israel, in order to restore a purpose to their lives, to comfort them and to assure them not everything was lost when one was bold enough to start all over again, to build, trusting in God, the world anew, a world where everyone should live in peace, where fairness should prevail and hate should never be rekindled.

He set out to restore the ruined Jewish communities, and he made it. He set out to feed the hungry and clothe the naked, and he made it. He set out to reorganize mass Jewish education, starting from the very cornerstone of our culture, the Talmud Torah, and teaching it to forlorn children—Tinok shenishba—with no idea of the Jewish culture, that legacy that has been shaped and defended through several millennia, even when vulgar mobs would sentence students of the holy books to death. Then he, that great, heroic,

PRESIDENT ION ILIESCU'S TELEGRAM

We were terribly sad to learn about the death May 6 of His Eminence Dr. Moses Rosen, Chief Rabbi of the Mosaic Cult, leader of the Federation of Jewish Communities in Romania. Dr. Rosen's constant, indefatigable efforts to defend and preserve the identity and dignity of the Jewish population, his concern for its material welfare and its development of a specific spiritual life, have won him lasting praise and recognition both at home and abroad. He was a dedicated servant of the Romanian nation's major interests as he devoted his talent and capacity to the progress of our country. In recognition of his particular merits and culture, and of his numerous works, he was elected a honorary member of the Romanian Academy and a honorary doctor of numerous universities abroad. We are taking this opportunity to assure the Jewish population that we will continue to protect democracy and the rule of law, that we will firmly fight political extremism, xenophobia and anti-Semitism. We are expressing our heartfelt sympathy to Rabbi Rosen's wife and family, as well as to the entire Jewish population in Romania.

ION ILIESCU

wonderful man, like a second Rabbi Akiva, stood up to countless perils in order to set up and preserve Judaic classes, and even volunteered—he of all people, a Chief Rabbi, a PhD, an expert on Judaism—to teach the Aleph-Beth-Gimmel, the Hebrew primer, putting aside his higher goals, to set an example of dedication, to rally other intellectuals to the task of bringing back to Judaism a generation that had lost its compass.

He organized collective seders, to reinstall the sacred knowledge in people who had come to ignore anything about it, except that matzos were to be eaten at Passover. But why, what was the meaning of this custom, they did not know. It was a lock with seven seals for them. Thousands of Jews then fell into the class of "Sheino iodeea lishol." "Who doesn't know to ask." His Eminence opened the way for them. Now when they come to celebrate a feast they know what they are doing. He also brought the youth to seders, so that they learned and shone within their homes as candles enlightening their parents and grandparents.

Hanukkah tours require a great heart to overcome their trouble and fatigue, yet they have turned into a common practice in Romania owing to the initiative and giant efforts of our beloved Chief Rabbi, and they have worked miracles indeed in reinvigorating Jewish life across Romania.

Let us recall at this so sad a time of separation from our helmsman and teacher, what his sermons were like, those rich, impassionate sermons, that led us deeper into Judaism, one pericope after another, one feast or anniversary after another—with his inspiring words lifting our souls, improving our understanding of history, compelling us to bring our lives closer and closer to the beautiful Judaic ethics.

Also, let me remind you of his energetic social work throughout his nearly 50 blessed years in office. Is there any problem of our material life that he has

left untended? He sought the generous assistance of the Joint and made good use of it. He set up kosher restaurants, health care centers, a rest home for the elderly. He ensured home meals and housekeeping aid for those who were unable to take care of themselves. Food and clothing were mailed to Jews in the very remotest villages. Ritual items, including matzos, beverage, phylacteries, Shabbat candles, prayer books, and humashim—all of these were provided not only to Romanian Jews, but also to many other Jews living abroad who were unable to secure them. Is there indeed any domain of our spiritual or material life that has ever escaped the care of this excellent, warm-hearted, resourceful man?

In 1956, he founded a Jewish magazine, appearing in Romanian, Hebrew, and Yiddish, and later on in English too. The paper—Europe's only periodical to use the Hebrew language—rapidly turned into a precious tool for reinforcing Judaism among the Jews, for fending off anti-Semitic slurs and ethnic hate, for convincing the Gentiles that we are a peace-loving people with lofty moral principles that do not run against the interests of the country, but on the contrary require us to be and act as loyal citizens. The magazine has constantly carried pathetic accounts of self-denying Jews who perished on the battlefield as they were struggling to defend Romania's liberty, of the essential contribution Jews have made to the development of Romanian culture and to the growth of its prestige around the world. All of these matters were a constant concern to His Eminence. Attending to them steadily has made him worthy of widespread acclaim not only from the Jews but from the country as a whole, for our Chief Rabbi served this country with utmost dedication, always careful to balance his loyalty to Romania and his love for Zion, the place to which the hope and trust of every Jew are turned, just as Romanians anywhere around the world are bound to feel for their own homeland.

Before I end this eulogy to that great man we've lost, Chief Rabbi Dr. Rosen, I feel I must emphasize once again his unwavering commitment to peace and mutual understanding among people, his constant fight for harmony among Romanian citizens, whatever their religious creeds or their political beliefs, urging them all to repay love for love, kindness for kindness, avoiding defamation, uprooting hate, in order to bring about a healthy climate of mutual trust that will profit the country, in accordance with one of our most sacred calls—"Kol Haamim tiku kaf!"—"All peoples of the world join hands!" There is a place under the sun for everyone, love and humanity will help us get along and live our lives in peace.

This is in brief the lesson that Chief Rabbi Rosen—bless his memory—has taught us. We vow to treasure it and follow it and we are calling on you all to do the same. There can be no better tribute to such an outstanding personality than to follow his example and be worthy of it.

Blessed be forever the sacred memory of our dear leader, guide and father, Rabbi Moses Rosen—zihrono livraha!

MEMORANDUM OF "JOINT"

The Board and Staff of the American Joint Distribution Committee joins Dr. Amalya Rosen, the family, the Federation of Jewish Communities of Romania and the Jewish community in the bereavement of us all, upon the death of Rabbi Dr. Moses Rosen - Chief Rabbi of Romania and President of the Federation of Jewish Communities of Romania. The Jewish World has lost an extraordinary leader and a courageous man. He combined religion and diplomacy, Torah and political wisdom in an indefatigable effort to ascertain a dignified Jewish life for the Romanian Jewish community. The American Joint Distribution Committee were fortunate to be his partners in 45 years in this endeavor. The Joint expresses its continued support of the Jewish Community of Romania. We are committed to continuing the legacy of Chief Rabbi Dr. Moses Rosen and,

MICHAEL SCHNEIDER
Executive Vice President

DR. ZVI FEINE
Director for Romania

provide the necessary humanitarian health and welfare assistance for needy elderly Jews in Romania as in the past, in partnership with the Federation of Jewish Communities.

The Joint continues to see the Federation of Jewish Communities of Romania as the unified body of Jewish Communities of Romania and will continue the historic relationship with the Federation now and in the future.

In all these activities we are continuing the legacy of Chief Rabbi Dr. Moses Rosen in the framework of collaboration he established between Romanian Jewry and the Joint which embodies significant support of the United Jewish Appeal and Jewish Federations of North America. We will stand with you to face the challenges following the death of your great leader and shepherd Chief Rabbi Dr. Moses Rosen.

Amb. MILTON WOLF
President

